

**Wyrok z dnia 7 października 1997 r.
III RN 61/97**

Minister Sprawiedliwości zwracając się w trybie art. 16 § 3 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie (Dz.U. Nr 22, poz. 91 ze zm.) do sądu dyscyplinarnego właściwej izby notarialnej o zajęcie stanowiska w sprawie odwołania notariusza, ma obowiązek powiadomić o tym zainteresowanego (art. 106 § 2 KPA). Sąd dyscyplinarny wyraża stanowisko w formie postanowienia, które powinno być doręczone także notariuszowi wraz z pouczeniem o przysługującym mu zażaleniu (art. 106 § 5, art. 124, art. 125 oraz art. 126 KPA).

Przewodniczący SSN: Jerzy Kwaśniewski, Sędziowie SN: Janusz Łętowski, Andrzej Wasilewski (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 7 października 1997 r. sprawy ze skargi Jana D. na decyzję Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 stycznia 1997 r. [...] w przedmiocie odwołania ze stanowiska notariusza, na skutek rewizji nadzwyczajnej Rzecznika Praw Obywatelskich [...] od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 26 marca 1997 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e n i e

Minister Sprawiedliwości decyzją z dnia 4 listopada 1996 r. wydaną na podstawie art. 16 § 3 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. - Prawo o notariacie (Dz.U. Nr 22, poz. 91 ze zm.) odwołał Jana D. ze stanowiska notariusza, a następnie - w wyniku ponownego rozpoznania sprawy na wniosek zainteresowanego - decyzją z 17 stycznia 1997 r. uchylił swą pierwotną decyzję w części dotyczącej terminu odwołania, wyznaczając go na dzień 30 kwietnia 1997 r. W uzasadnieniu decyzji o odwołaniu Jana D. ze stanowiska notariusza podano, że odwołanie nastąpiło z powodu dwóch ujemnych ocen pracy notariusza, które dokonane zostały na podstawie wizytacji przeprowadzonych przez wizytatorów notarialnych na zlecenie Rady Izby Notarialnej w K. kolejno w dniach 11 i 12 kwietnia 1995 r. oraz dnia 17 października 1995 r. Na tej podstawie w dniu 20 marca 1996 r. Minister Sprawiedliwości wystąpił do Sądu Dyscyplinarnego Izby Notarialnej w K. o rozpatrzenie sprawy Jana D. Sąd Dyscyplinarny Izby Notarialnej w K. na posiedzeniu w dniu 8 maja 1996 r. podjął uchwałę aprobującą odwołanie Jana D. ze stanowiska notariusza.

W skardze do Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie na powyższą decyzję Jan D. wnosil o uchylenie zaskarżonej decyzji Ministra Sprawiedliwości oraz o wstrzymanie jej wykonania, zarzucając w szczególności naruszenie podstawowych praw strony w prowadzonym w jego sprawie postępowaniu (art. 10 oraz art. 28 KPA) przez to, że ani nie zapewniono mu udziału w dotyczącym jego osoby postępowaniu prowadzonym przez organy Izby Notarialnej w K., ani też nie stworzono mu możliwości

zapoznania się i ustosunkowania do materiału dowodowego zebranego w sprawie dotyczącej jego osoby przed podjęciem rozstrzygnięcia. Równocześnie skarżący zarzucił, że w toczącym się wobec niego postępowaniu naruszony został przepis art. 52 § 1 Prawa o notariacie, wedle którego po upływie jednego roku od chwili czynu nie można wszcząć postępowania dyscyplinarnego, a w razie wszczęcia podlega ono umorzeniu. W odpowiedzi na skargę Minister Sprawiedliwości stwierdził, że zarzuty skarżącego są bezzasadne, bowiem nie można utożsamiać postępowania prowadzonego na podstawie art. 16 § 3 Prawa o notariacie z postępowaniem dyscyplinarnym, którego dotyczy art. 50 i następne Prawa o notariacie. Tym samym, zdaniem Ministra Sprawiedliwości, w rozpoznawanej sprawie nie mógł mieć zastosowania także przepis art. 52 § 1 Prawa o notariacie.

Naczelny Sąd Administracyjny wyrokiem z 26 marca 1997 r. [...] oddalił skargę. W uzasadnieniu wyroku Naczelny Sąd Administracyjny stwierdził w szczególności, że bezzasadne są zarzuty skarżącego dotyczące naruszenia w niniejszej sprawie przez Sąd Dyscyplinarny Izby Notarialnej przepisów art. 50 i następnych Prawa o notariacie, które określają zasady odpowiedzialności dyscyplinarnej. Zdaniem Naczelnego Sądu Administracyjnego, Sąd Dyscyplinarny Izby Notarialnej rozpatrując sprawę w trybie art. 16 § 3 Prawa o notariacie nie występuje bowiem w roli organu egzekwującego odpowiedzialność dyscyplinarną i dlatego w tym wypadku nie mają zastosowania przepisy art. 52 § 1, art. 58 i art. 62 Prawa o notariacie. Do postępowania opiniodawczego, o którym mowa w art. 16 § 3 Prawa o notariacie, zdaniem Naczelnego Sądu Administracyjnego, nie mają także zastosowania rygory prawne, o których mowa w art. 106 KPA. Natomiast, w opinii tego Sądu, naruszenie przez Radę Izby Notarialnej w K. przepisów proceduralnych, które gwarantować mają notariuszowi prawo do obrony w toczącym się wobec niego postępowaniu jest w tej sprawie bez znaczenia, bowiem jest to kwestia wywiązywania się korporacji zawodowej ze swych powinności wobec członka, a nie kwestia legalności działań organu odwołującego notariusza. Wreszcie, Naczelny Sąd Administracyjny stwierdza w uzasadnieniu wyroku, że wprawdzie Sąd Dyscyplinarny Izby Notarialnej w K. nie doręczył skarżącemu swej uchwały z 8 maja 1996 r. akceptującej zamiar Ministra Sprawiedliwości odwołania go ze stanowiska notariusza i nie pouczył go tym samym o przysługujących mu w tym wypadku środkach odwoławczych, tym niemniej z akt sprawy wynika, że skarżący miał możliwość zapoznania się z treścią tej uchwały, a: "brak pouczenia o środkach odwoławczych osoby wykonującej zawód prawniczy nie stanowi - zdaniem Sądu - naruszenia prawa mogącego mieć istotny wpływ na wynik sprawy".

Rewizję nadzwyczajną od tego wyroku złożył Rzecznik Praw Obywatelskich, zarzucając w niej rażące naruszenie art. 9, art. 10 § 1, art. 61 § 4 i art. 106 § 1-§ 5 KPA w związku z art. 124 § 1 i § 2 oraz art. 125 § 1 KPA oraz art. 22 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz.U. Nr 74, poz. 368 ze zm.) i wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz przekazanie sprawy Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu rewizji nadzwyczajnej podniesiono w szczególności, że rozpatrzenie sprawy przez Sąd Dyscyplinarny Izby Notarialnej w K. nastąpiło z naruszeniem podstawowych zasad postępowania administracyjnego, w tym w szczególności z naruszeniem art. 106 KPA, przez co pozbawiono skarżącego przysługujących mu gwarancji procesowych. Sąd Dyscyplinarny nie zajął stanowiska w wymaganej prawem formie

postanowienia i nie doręczył go zainteresowanemu wraz z pouczeniem o przysługujących mu środkach prawnych. Stanowiło to, zdaniem rewizji nadzwyczajnej, naruszenie podstawowej zasady postępowania administracyjnego określonej w art. 9 KPA, tzn. obowiązku organu prowadzącego postępowanie co do należytego i wyczerpującego informowania stron o okolicznościach faktycznych i prawnych toczącego się postępowania, które mogą mieć wpływ na ustalenie praw lub obowiązków będących przedmiotem postępowania. Naruszenie to mogło mieć wpływ na wynik sprawy, tym bardziej że decyzja Ministra Sprawiedliwości o odwołaniu skarżącego ze stanowiska notariusza oparta była na uchwale Sądu Dyscyplinarnego Izby Notarialnej w K. podjętej w wyniku postępowania przeprowadzonego bez udziału strony. W dniu 2 października 1997 r. zainteresowany - Jan D. doręczył pismo procesowe, w którym popiera rewizję nadzwyczajną, podnosząc dodatkowo, że w toku postępowania w niniejszej sprawie przed organami Rady Izby Notarialnej w K. naruszone zostały przepisy Prawa o notariacie dotyczące zasad i trybu prowadzenia postępowania dyscyplinarnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna jest uzasadniona.

Ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie (Dz.U. Nr 22, poz. 91 ze zm.) reguluje odrębnie zasady i tryb postępowania w sprawie powoływania i odwoływania notariuszy (art. 10 - art. 16 Prawa o notariacie) oraz zasady i tryb postępowania w sprawie odpowiedzialności dyscyplinarnej notariuszy (art. 50 - art. 70 Prawa o notariacie). Na odrębność obu wymienionych postępowań wyraźnie wskazuje także dyspozycja art. 61 Prawa o notariacie, który stanowi, że: "w razie odwołania notariusza w toku postępowania dyscyplinarnego, postępowanie toczy się nadal@".

W art. 16 Prawa o notariacie określone zostały enumeratywnie przesłanki prawne, których spełnienie powoduje, że Minister Sprawiedliwości jest obowiązany (art. 16 § 1 Prawa o notariacie) lub też upoważniony (art. 16 § 3 Prawa o notariacie) do odwołania notariusza. Zasadą jest, że podjęcie przez Ministra Sprawiedliwości decyzji w sprawie odwołania notariusza powinno być poprzedzone stosowną opinią właściwej rady izby notarialnej (art. 35 pkt 1 Prawa o notariacie). Tym niemniej w wypadku, gdy Minister Sprawiedliwości zamierza odwołać notariusza ze względu na to, że w wyniku kolejnych wizytacji [...] notariusz ten uzyskał dwie ujemne oceny swej pracy, przed podjęciem decyzji o odwołaniu notariusza Minister Sprawiedliwości obowiązany jest przedstawić daną sprawę do rozpatrzenia sądowi dyscyplinarnemu właściwej izby notarialnej. Zważywszy, że kompetencja Ministra Sprawiedliwości do powołania (art. 10 Prawa o notariacie) lub odwołania notariusza (art. 16 Prawa o notariacie) ma wszelkie znamiona prawne autorytatywnego rozstrzygnięcia organu administracyjnego w indywidualnej sprawie, należy przyjąć, że w zakresie w jakim przepisy Prawa o notariacie nie stanowią inaczej, rozstrzygnięcie to powinno być podejmowane przez Ministra Sprawiedliwości z zachowaniem przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego (art. 1 § 1 pkt 1 KPA w związku z art. 10 i nast. Prawa o notariacie). Jeżeli więc art. 16 § 3 Prawa o notariacie zobowiązuje Ministra Sprawiedliwości, aby przed odwołaniem notariusza przedstawił sprawę do rozpatrzenia sądowi dyscyplinarnemu właściwej izby notarialnej, to w braku odmiennej regulacji prawnej w Prawie o notariacie obowiązuje w tym zakresie dyspozycja art. 106 KPA. Oznacza to,

że Minister Sprawiedliwości zwracając się w trybie art. 16 § 3 Prawa o notariacie do sądu dyscyplinarnego właściwej izby notarialnej o zajęcie stanowiska w sprawie, ma obowiązek powiadomić o tym równocześnie stronę - notariusza (art. 106 § 2 KPA). Natomiast z punktu widzenia toczącego się postępowania, stanowisko zajęte w przedmiotowej sprawie przez właściwy sąd dyscyplinarny ma walor prawny postanowienia i powinno być doręczone także stronie - notariuszowi, którego dotyczy, wraz z pouczeniem o przysługującym środku prawnym - zażaleniu (art. 106 § 5, art. 124, art. 125 oraz art. 126 KPA). Tymczasem, w rozpoznawanej sprawie zarówno Minister Sprawiedliwości, jak i właściwy Sąd Dyscyplinarny Izby Notarialnej w K. uchybił wymaganiom postępowania, o których mowa w art. 106 KPA i tym samym pozbawił stronę - notariusza możliwości skorzystania z przysługujących mu praw, przez co rażąco naruszone zostało prawo, a w szczególności przepisy art. 9, art. 10 § 1, art. 61 § 1, art. 106 § 1-§ 5 oraz art. 124-art. 126 KPA.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy na podstawie art. 10 ustawy z 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej - Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 43, poz. 189) w związku z art. 393¹³ KPC orzekł, jak w sentencji.

=====